

گزارشی از وضعیت اقتصاد عراق

(بخش اول: بازرگانی داخلی)

* مهندس ابراهیم خمیسی * مهندس ایهاب سلطانی
اداره امور بین الملل اتاق بازرگانی و صنایع و معادن کرمانشاه

مقدمه:

بر اساس یکی از تعاریف، بازرگانی داخلی به فرآیند مبادله کالا و خدمات از طریق عقد قراردادهای تجاری میان بازرگانان، فروشندگان، تولید کنندگان و مصرف کنندگان در درون مرزهای کشور اطلاق می گردد. لذا این بخش در میان سایر بخش های اقتصادی، بیشترین تماس و ارتباط را با زندگی و امور معیشتی شهروندان دارد. بازرگانی داخلی دولتی (سهامی عام) خواه به صورت عمده یا جزء (خرده فروشی) بخشی از انواع مختلف بازرگانی داخلی به شمار می رود. این نوع تجارت در کشورهای در حال رشد معمولاً در قالب شرکت ها و مؤسسات بازرگانی دولتی که متعلق به حکومت مرکزی و یا حکومت محلی و یا استانی است (مانند عراق)، قابل مشاهده است.

اهمیت این نوع تجارت به این دلیل است که دولت از طریق آن و بر اساس برنامه ریزی های انجام گرفته توسط دستگاههای ذی ربط که در چارچوب استراتژی مشخص صورت می پذیرد، اهداف خود را در بازار بوسیله عرضه مواد و کالاها و خدمات با قیمت های مشخص برای همه شهروندان سراسر کشور، محقق می نماید.

اطلاعات مربوط به آمارهای توزیع بخش بازرگانی داخلی دولتی و یا خصوصی، یکی از شاخص های مورد نیاز جهت محاسبه تولید ناخالص داخلی به حساب می آید و لذا برای محاسبه سرانه درآمد ملی نیز ضروری می باشد.

تحلیل های ارائه شده در این گزارش بر اساس اطلاعات به دست آمده از مهمترین شرکت های بخش بازرگانی داخلی دولتی کشور عراق صورت گرفته است که عبارتند از:

۱. از وزارت نفت: شرکت سهامی عام پخش فرآورده های نفتی
 ۲. از وزارت کشاورزی: شرکت سهامی عام ادوات و ماشین آلات کشاورزی
 ۳. از وزارت بازرگانی:
- الف) شرکت سهامی عام تجارت مواد غذایی
 - ب) شرکت سهامی عام تجارت غلات و حبوبات
 - ج) شرکت سهامی عام بازارهای مرکزی
 - د) شرکت سهامی عام تجارت مواد و مصالح ساختمانی
 - ه) شرکت سهامی عام تجارت اتومبیل
- در این گزارش آمار مربوط به اقلیم کردستان عراق نیز به استثناء شرکت های: «ادوات و ماشین آلات کشاورزی (وابسته به وزارت کشاورزی)، بازارهای مرکزی، تجارت اتومبیل و مواد و مصالح ساختمانی (وابسته به وزارت بازرگانی)» که در اقلیم شعبه ای از آنها وجود ندارد، لحاظ شده است.

نتایج گزارش:

۱. تعداد هفت مؤسسه عمده که وابسته به وزارتخانه های نفت، کشاورزی و بازرگانی می باشند در این تحقیق مورد مطالعه قرار گرفتند.
۲. تعداد کارکنان این مؤسسه ها در سال ۲۰۰۷ میلادی، ۴۴۷۹۷ نفر می باشد که نسبت به سال قبل از آن کاهشی به میزان ۰.۱٪ نشان می دهد. در سال ۲۰۰۶ این تعداد ۴۴۸۲۳ نفر بود.
۳. مجموع حقوق و مزایای پرداخت شده به کارکنان این بخش در سال ۲۰۰۷، ۲۴۷ میلیارد ۶۶۳ میلیون دینار (حدود ۲۱۲ میلیون دلار) بود که نسبت به سال قبل از آن ۸.۹٪ افزایش نشان می دهد. (حدود ۱۹۴/۴ میلیون دلار در سال ۲۰۰۶ میلادی)
۴. مبلغ کل خریدها در سال ۲۰۰۷ حدود ۷۰۳۰ میلیارد دینار معادل تقریباً ۶ میلیارد دلار بود که افزایشی حدود ۳۲/۹٪ نسبت به سال قبل از آن نشان می دهد. مبلغ کل خریدها در سال ۲۰۰۶ حدود ۴/۵ میلیارد دلار بود.
۵. مبلغ کل فروش در سال ۲۰۰۷ میلادی حدود ۶۹۲۸ میلیارد دینار معادل تقریباً ۵/۹ میلیارد دلار بود که افزایشی حدود ۳۸/۶٪ نسبت به سال قبل از آن نشان می دهد. مبلغ کل فروش در سال ۲۰۰۶ حدود ۴/۳ میلیارد دلار بود.
۶. مبلغ کل هزینه ها در سال ۲۰۰۷ حدود ۴۴۷/۵ میلیارد دینار معادل حدود ۳۸۳ میلیون دلار بود که افزایشی حدود ۲۲/۶٪ نسبت به سال قبل از آن نشان می دهد. مبلغ کل هزینه ها در سال ۲۰۰۶ حدود ۳۱۲ میلیون دلار بود.

۷. میزان کل درآمدها در سال ۲۰۰۷ میلادی حدود ۷۰۶۲ میلیارد دینار معادل حدود ۶ میلیارد و ۴۰ میلیون دلار بود که کاهشی حدود ۳/۳٪ نسبت به سال قبل از آن نشان می دهد. این میزان در سال ۲۰۰۶ معادل حدود ۶ میلیارد و ۲۴۵ میلیون دلار بود. همچنین در شرکت های سهامی عام: بازارهای مرکزی، تجارت اتومبیل و تجارت غلات و حبوبات وابسته به وزارت بازرگانی ضرر و زیانی معادل ۱۳ میلیارد و ۷۲۳ میلیون دینار معادل حدود ۱۱/۷ میلیون دلار مشاهده می شود.

* جدول زیر شاخص های اجمالی بخش بازرگانی داخلی کشور عراق در بین سالهای ۱۹۹۳ الی ۲۰۰۷ میلادی را نشان می دهد. (ارقام به هزار دینار می باشد، هر دلار آمریکا معادل حدود ۱۱۷۰ دینار عراق می باشد)

سال	تعداد مؤسسه ها	درصد افزایش	تعداد کارکنان	درصد افزایش	حقوق و مزایا کارکنان	درصد افزایش	مبلغ کل خرید ها	درصد افزایش	مبلغ کل فروش	درصد افزایش	مبلغ کل هزینه ها	درصد افزایش	مبلغ کل درآمد ها	درصد افزایش
۱۹۹۳	۳	-	۱۳۰۷۵	-	۳۰۱۱۰۹	-	۱۱۳۶۰۲۵	-	۱۵۲۰۰۲۲	-	۵۲۰۲۳۹	-	۱۶۲۷۲۳۱	-
۱۹۹۴	۳	./.	۱۰۵۲۵	-۱۹/۵	۶۱۰۰۱۹	۱۰۲/۶	۳۶۰۲۳۰۱	۲۱۷/۱	۵۲۶۶۱۶۵	۲۴۶/۵	۲۱۸۷۱۳۱	۳۲۰/۴	۵۹۳۸۴۶۰	۲۶۴/۹
۱۹۹۵	۳	./.	۱۰۹۲۲	۳/۸	۸۴۱۴۶۳	۳۷/۹	۳۲۴۴۹۹۷۴	۸۰۰/۸	۲۵۳۶۱۳۵۲	۳۸۱/۶	۸۲۸۴۰۹۹	۱/۸ ۲۷۸	۳۵۰۴۱۳۹۷	۴۹۰/۱
۱۹۹۶	۳	./.	۱۱۱۱۵	۱/۸	۱۴۲۸۳۵۱	۶۹/۷	۳۷۱۱۱۱۰۹	۱۴/۴	۵۵۶۷۷۳۹۸	۱۱۹/۵	۴۵۷۴۹۵	۹۴/۵ -	۵۶۰۴۷۳۳۰	۵۹/۹
۱۹۹۷	۲	-	۲۰۲۴	-	۳۳۳۸۸۵	-	۵۴۹۰۶۴۷۵	-	۵۸۹۵۵۵۶۰	-	۲۴۵۵۲۹	-	۶۰۱۳۸۱۸۷	-
۱۹۹۸	۲	./.	۲۰۲۳	./.	۴۱۹۳۳۰	۲۵/۶	۵۲۴۸۹۹۹۵	-۴/۴	۸۸۸۶۹۲۹۵	۵۰/۷	۷۰۱۴۵۷	۱۸۵/۷	۸۹۱۳۸۶۳۷	۴۸/۲
۱۹۹۹	۳	-	۱۲۰۱۹	-	۵۹۱۷۸۳۳	-	۹۰۱۳۳۰۲۴	-	۲۳۶۷۵۹۵۴۹	-	۸۰۵۶۲۶۹۴	-	۲۴۳۱۰۹۷۴۲	-
۲۰۰۰	۳	./.	۱۲۴۶۶	۳/۷	۱۰۰۴۲۵۲۳	۶۹/۷	۷۵۸۵۵۳۷۴	-۱۵/۸	۳۵۵۷۰۳۶۰۱	۵۰/۲	۱۰۳۷۴۸۹۱۸	۲۸/۸	۳۶۵۶۰۴۵۲۰	۵۰/۴
۲۰۰۱	۳	./.	۱۲۷۷۵	۲/۵	۱۱۷۹۷۵۷۶	۱۷/۵	۱۲۹۸۴۴۹۶۶	۷۱/۲	۳۶۹۰۳۳۱۴۷	۳/۷	۱۲۶۸۴۰۸۳۶	۲۲/۳	۳۷۸۹۶۰۳۳۴	۳/۷
۲۰۰۴	۸	-	۴۳۷۱۶	-	۱۷۴۷۲۹۷۰۷	-	۱۲۸۱۹۰۵۹۰۲	-	۱۹۶۱۰۹۷۳۲	-	۱۴۱۸۳۹۳۵۱	-	۷۳۹۱۰۹۰۲۵	-
۲۰۰۵	۷	-۱۲.۵	۴۶۱۰۶	۵/۵	۲۰۵۵۶۱۹۳۷	۱۷/۶	۳۱۴۰۶۹۱۲۱۵	۱۴۵	۱۵۵۸۳۰۶۶۴۸	۶۹۴/۶	۲۹۵۲۶۷۹۰۵	۱۰۸/۲	۱۲۶۸۳۶۰۰۰۵	۷۱/۶
۲۰۰۶	۷	./.	۴۴۷۹۷	-۲/۸	۲۲۷۴۷۸۱۶۸	۱۰/۷	۵۲۸۸۸۲۷۰۶۷	۶۸/۴	۴۹۹۸۵۰۴۲۱۵	۲۲۰/۸	۳۶۴۸۸۲۰۲۹	۲۳/۶	۷۳۰۶۰۲۹۸۶۰	۴۶۰
۲۰۰۷	۷	./.	۴۴۷۹۷	./.	۷۰۶۷۱۲۳۳۹۹	۳۰۰۷	۷۰۲۹۴۹۶۵۲۲	۳۲/۹	۶۹۲۸۳۶۳۰۰۴	۳۸/۶	۴۴۷۴۸۲۸۲۸	۲۲/۶	۷۰۶۲۳۵۵۵۸۵	-۳/۳